

Community Management Network
for Sustainable Development
National Conference 2019

THE ESSENTIALS OF COMMUNITY CHANGE

รายงานสืบเนื่อง (PROCEEDING)

การประชุมวิชาการระดับชาติ
เครือข่ายด้านการจัดการชุมชน
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4

วันเสาร์ที่ 23 มีนาคม 2562
ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาบทความและตรวจทานเอกสารและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4

วม
หญ่

คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาบทความและตรวจทานเอกสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา สโรบล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ประธาน)
รองศาสตราจารย์ปรีชา วงศ์ทิพย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชงชัย ภูวนาถวิจิตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงสุดา ภู่อ่าง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ ศิริรัมย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพันธ์ ต้นตระกูล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร. อรยา พรเอี่ยมมงคล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร. ปรีวิทย์ ไวยาชีวะ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ณภัทร วิสวะกุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ศาสตราจารย์ ดร. อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์จารุพันธ์ เชาวนดี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ปรีชา วงศ์ทิพย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา สโรบล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชงชัย ภูวนาถวิจิตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงสุดา ภู่อ่าง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ ศิริรัมย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพันธ์ ต้นตระกูล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร. อรยา พรเอี่ยมมงคล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร. ปรีวิทย์ ไวยาชีวะ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ณภัทร วิสวะกุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร. ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์สุดา พุฒจร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกศราพร พรหมนิมิตกุล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวรรยา ธรรมอภิพล	มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (ต่อ)

อาจารย์ ดร.ศุณี คำนวนศิลป์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ ดร.ภพ สวัสดิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์วันชัย เจือบุญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์รัชกร วชิรสิโรตม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ธเนศ เกษรสิริธร

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทธีนันท์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ

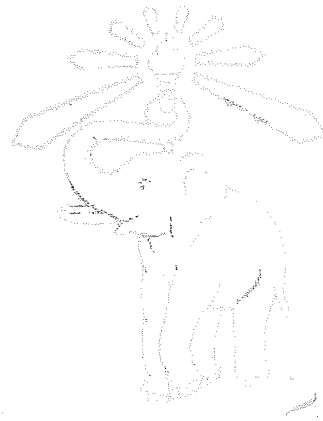
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์ ดร.บัณฑิตา หลิมประเสริฐ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์ยุทธกาน ดิสกุล

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ห้องศาสตราจารย์ ดร. หม่อมหลวงคีย์ ชุมสาย “เศรษฐกิจชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน 1” การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของ การพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี	
ชนาธิป ฟิ่งฉ่ำ มณฑิตา หาญพุดม ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร.....	52
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี	
มณฑิตา หาญพุดม ชนาธิป ฟิ่งฉ่ำ ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร	60
การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ดำเนินการและขับเคลื่อนโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี : กรณีศึกษาหมู่บ้านตาลเจ็ดยอด ตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	
ปฐมาวดี หุ่นงาม เกศราพร พรหมนิมิตกุล	68
การจัดการการท่องเที่ยวของโฮมสเตย์ห้วยหินคำ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี	
ณัฐณี เต๋ตสกุล สิริโสภิน แก้วกาญญา นรินทร์ สังข์รักษา	80
การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ กรณีศึกษาบ้านขุนสมุทรจีน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ขวัญธิคา กล้าแสง รชกร วชิรสิโรดม	94
การสื่อสารเพื่อส่งเสริม “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ของตลาดน้ำประจักษ์บุรีบางกล้า อำเภอบางกล้า จังหวัดสงขลา	
นิติกร วีระแก้ว นลินนิภา ขุนฤทธิ ธีรพร จันทร ยุทธกาน ดิสกุล	105
แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ชุมชนหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา	
ชุติกานต์ ปานช่วย ชนุศม์ เพ็ชรมงคล สหรัฐ สังข์ทอง ยุทธกาน ดิสกุล	117
แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีชีวิต ชุมชนท่าหิน อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา	
บุษราภรณ์ จองเคิน สิริรัตน์ หมานละไต้ะ อโนชา พุฒิภูมิพงศ์ ยุทธกาน ดิสกุล	132
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้วิถีกรรมไทยบ้านภูติตา ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา	
จิตติพร ทองสุข ปรีชญญา นาวาทอง ยุทธกาน ดิสกุล	144
การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา รางจางเมือง เทศบาลนครสงขลา	
จิรัชยา ปฐมเพชร บงกชมาศ จันท์แก้ว พนิดา ประชุมทอง ยุทธกาน ดิสกุล	157

สารบัญ (ต่อ)

หน้า	เรื่อง	หน้า
	ห้องประชุม HB 7801 ชั้น 8 อาคาร HB7 “เศรษฐกิจชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน 2” ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เชื้อนกระเสี้ยว อำเภอคำชะอี จังหวัดสุพรรณบุรี ปวีณา รุ่งเรือง ลักษิกา โพธิกุล นรินทร์ สังข์รักษา 169	169
52	แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา ชนะชล เครือแก้ว สุภกิตต์ ตั้งคำ สิทธิกร ศรประสิทธิ์ ยุทธกาน ดิสกุล 179	179
60	แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กิตติมา คงแก้ว นุศรา แซ่ตั้ง ศศิณา เยี่ยงยิ่งเจริญ วิลาสินี พลายชุม ยุทธกาน ดิสกุล 190	190
58	แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารท้องถิ่น กรณีศึกษา ตลาดใต้ไหนด ชุมชนบ้านจันนา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง กันตพงศ์ สวนยา กฤตภาส ขุนเจริญ ธนชาติ รักนุ้ย นันทิกานต์ เศรษฐกุล ยุทธกาน ดิสกุล 202	202
0	ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ชุมชนท่าหิน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา วรวุฒิ หล้าดีน สวรรส คงฤทธิ์ เอกนที เอกาพันธ์ ยุทธกาน ดิสกุล 214	214
1	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไทรามัญคอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มนธิรา สมจิตต์ มินทิมา เกี้ยวเพ็ง ธเนศ เกษรสิริธร 226	226
05	ประเพณีไหว้พระจันทร์แห่งชุมชนชากแง้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ชวัลยา โรจน์รักษกุล พิษญาภา วงศ์พันธุ์ลักษณ์ ธเนศ เกษรสิริธร 234	234
7	กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นหมู่บ้านท่องเที่ยวใหม่ บ้านสวนนอก จังหวัดบุรีรัมย์ รัชฎาพร สุดตาชาติ ทิพย์สุดา พุฒจรรยา 242	242
2	การบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี นันทริกา อิมสรวล ประภัสสร อรุณชิตกุล สุณี คำนวนคิดปี 253	253
4	ห้องประชุม HB 7802 ชั้น 8 อาคาร HB7 “สุขภาวะชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิต” ความรอบรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มเกษตรกรปากน้ำปราณ ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พลพจน์ สัมพันธ์จันทร์ รชกร วชิรสิโรดม 263	263

การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ กรณีศึกษาบ้านขุนสมุทรจีน
อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

Disaster Tourism Management: Case study of Ban Khun Samut Chin,
Phra Samut chedi, Samut Prakan

ขวัญธิดา กล้าแสง¹ และ รชกร วชิรสิโรตม²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ กรณีศึกษาบ้านขุนสมุทรจีน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติของบ้านขุนสมุทร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องด้านนโยบายและแผนการพัฒนาบ้านขุนสมุทรจีน รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ผลการศึกษาค้นพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติเป็นการท่องเที่ยว ที่เน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับภัยพิบัติด้านการกัดเซาะชายฝั่งซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและมีกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน ทั้งนี้รายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งนำมาพัฒนาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่ง

คำสำคัญ : การจัดการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

Abstract

The study of disaster tourism a case study of Ban Khun Samut Chin , Phra Samut chedi, Samut Prakan province employed qualitative research methodology. The objective of this research was to study disaster tourism management of Ban Khun Samut Chin by using in-depth interview technique from key informants and stakeholders. According to the objective of research, it found that the disaster tourism management at Ban Khun Samut Chin emphasized on the knowledge, understanding and awareness of disaster from the impact of climate change that cause of coastal erosion. Due to the tourism management

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี

²อาจารย์, ประจำกลุ่มวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี

* Corresponding author , email: rachakorn.ms.su.ac.th

community had an efficiency plan by determining their goals and bring the tourism revenue to develop the community that affected by coastal erosion.

Keywords: Climate change Tourism management Disaster tourism

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ (วารสาร ทัศนศึกษา, 2560: 4) ซึ่งปัจจุบันเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกและกล่าวถึงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของภัยพิบัติ โดยลักษณะการเปลี่ยนแปลงมีตั้งแต่การเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ ไปจนถึงการเกิดอย่างฉับพลันและรุนแรง ซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติในโลกต่าง ๆ (ETC-GEOGRAPHY, 2011: ออนไลน์) ในประเทศไทยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก็เป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงเป็นอย่างมากซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดลมมรสุมและพายุที่รุนแรงมากขึ้นทุกปี ทำให้คลื่นลมทะเลแปรปรวนขึ้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อชายฝั่งทะเลของไทย หลายพื้นที่เกิดปัญหากัดเซาะชายฝั่งทะเลอย่างรุนแรง (ชลธิศ สุรัสวดี, 2557) ข้อมูลจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่าสถานการณ์การกัดเซาะในภาพรวมของทั้งประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามันมีการกัดเซาะชายฝั่งที่แตกต่างกัน จากการสำรวจพบว่าการกัดเซาะชายฝั่งทะเลอ่าวไทย พื้นที่ที่มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงเฉลี่ยมากกว่า 5 เมตร เช่น ในจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้ชายฝั่งทะเลบริเวณอ่าวไทยตอนบนตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จนถึงปากแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวและมีการกัดเซาะขั้นรุนแรงมากที่สุด (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2557)

ปัจจุบันมีการเกิดขึ้นของรูปแบบการท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการกับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ (Disaster Tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวบริเวณที่เคยเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ พร้อมสร้างความตระหนักในการท่องเที่ยวและเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้สามารถเข้าถึงวิถีชุมชน ขนบธรรมเนียมและประเพณีของประชาชนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ นำมาสู่การบริหารจัดการเพื่อป้องกันการเกิดภัยพิบัติที่ร้ายแรงหรือใช้การท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสเพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะให้เกิดความแปลกใหม่ในพื้นที่และพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หันมาสนใจและให้ความสำคัญเกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

บ้านขุนสมุทรจีนเป็นหมู่บ้านที่มีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศอย่างรุนแรง ทำให้มีปัญหาที่ดินบริเวณชายฝั่งจมหายไปกับทะเลเป็นเวลาหลายปี มีการระดมกำลังช่วยกันป้องกันทุกวิถีทาง เพื่อไม่ให้พื้นที่ชายฝั่งต้องถูกคลื่นทะเลซัดหายไป ทั้งการกันคันเดิม สร้างเขื่อนหินเท่าที่ชาวบ้านในชุมชนจะทำได้ แต่ด้วยสาเหตุที่คลื่นทะเลนับวันก็ยิ่งทวี ความรุนแรงมากขึ้น จนสุดท้ายชุมชนจะสามารถต้านทาน ไหว ที่ดินชายฝั่งบ้านขุนสมุทรจีน จึงถูกน้ำทะเลซัดจมหายไปทีละน้อย ชาวบ้านที่อาศัยบริเวณชายฝั่งจึงต้องค่อยๆ อพยพย้ายบ้านเรือนหนีเข้ามาในแผ่นดินเรื่อย ๆ และผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่งได้ทิ้งร่องรอยต่าง ๆ ไว้มากมาย (anurak, 2553) ปัจจุบันชาวบ้านชุมชนบ้านขุนสมุทรจีนจึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวขึ้น โดยใช้พื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติให้เกิดประโยชน์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในพื้นที่ได้มาศึกษาเรียนรู้ผลกระทบและสร้างความตระหนักของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นให้กับนักท่องเที่ยว

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติของชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน ซึ่งผลวิจัยที่ได้จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชนในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติของบ้านขุนสมุทรจีน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศ คือ การกล่าวถึงอุณหภูมิเฉลี่ย ความชื้น และปริมาณฝนหรือหิมะที่ตกแต่ละฤดูกาลในระดับภูมิภาค ในช่วงเวลาที่ยาวนานเป็นปีหรือหลายทศวรรษ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิเฉลี่ย ความชื้น และปริมาณฝน โดยทั่วไปในพื้นที่หรือภูมิภาคหนึ่งๆ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ฤดูกาลต่าง ๆ ของโลกเปลี่ยนแปลงไป โดยทำให้มีช่วงฤดูร้อนที่ยาวนานขึ้น มีฤดูหนาวที่สั้นลง เกิดภาวะแห้งแล้งที่มีความรุนแรงขึ้นในฤดูแล้ง เกิดฝนตก ชุกเพิ่มขึ้นในฤดูฝน นอกจากนี้การที่อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นยังทำให้น้ำแข็งขั้วโลกและบนยอดเขาสูง ละลาย ส่งผลให้ปริมาณน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในหลายด้าน ทั้งทางด้านสุขภาพ ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ ผลกระทบ ต่อทรัพยากรน้ำ และผลกระทบต่อพื้นที่ชายฝั่ง (Sanomaru, 2561)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ

การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ (Disaster Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวบริเวณที่เคยเกิดภัยพิบัติธรรมชาติ โดยการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวอาจมีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยร่วมด้วย เป็นการท่องเที่ยวที่ศึกษาภัยพิบัติ

ที่เกิดขึ้นและสร้างความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ การท่องเที่ยวจากภัยพิบัติ สามารถเปลี่ยนบทบาท เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้รอดชีวิต บทบาทในการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ คือ การอำนวยความสะดวกด้านการศึกษา และการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านภัยพิบัติ นิยามการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ เป็นสถานที่ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักท่องเที่ยว 1) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมผลกระทบทางภัยพิบัติที่มีความรุนแรง 2) เพื่อสัมผัสกับท้องถิ่นซึ่งมีอยู่ก่อนเกิดภัยพิบัติ 3) ชมกระบวนการสร้างใหม่ผ่านการสังเกตสถานะของผู้อยู่อาศัยและอุตสาหกรรม 4) รับฟังเรื่องราวของผู้รอดชีวิต 5) เพื่อการเรียนรู้การปรับตัวต่อภัยพิบัติ (e-TAT Tourism Journal-การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว

Dickman (1996) กล่าวว่าสิ่งที่ดึงดูดใจ จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ซึ่งสามารถแบ่งแยกเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา หาดทราย ชายหาด ภูเขา อุทยานแห่งชาติ เทศกาลต่างๆหรือสถานที่ ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์และเป็นทีโด่งดัง และโดยทั่วไป สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมี สิ่งดึงดูดใจมากกว่า หนึ่งอย่าง อาทิ อุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เช่น สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural attractions) สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built attractions) รวมถึงกิจกรรมที่มนุษย์จัดขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว
2. กิจกรรม (Activities) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย
3. การเข้าถึง (Access) สภาพการเข้าถึง (เส้นทางคมนาคม) หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ มีความสะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งจะเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น เป็นต้น
4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้ อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานบริการ สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น
5. ที่พัก (Accommodation) สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการและมีความเหมาะสมต่อสถานที่ และที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและมีความปลอดภัยที่พักในแหล่งท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮาส์ ฯลฯ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ (A set of Functions) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งก็คือ ความสามารถของบุคคล หรือกลุ่มคนที่ทำหน้าที่ในการวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคคลทำงาน การสั่งการ และการควบคุมการทำงาน เพื่อให้กิจกรรมขององค์กรดำเนินไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยในการบริหาร เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมหรืองานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการ และทรัพยากรทางการบริหารเป็นปัจจัยอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ถนัด เศรษฐทรัพย์, 2550: 21) ปัจจัยสำคัญการบริหารที่สำคัญมี 4 อย่าง ที่เรียกว่า 4 Ms ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) การจัดการ (Management)

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ กรณีศึกษาบ้านขุนสมุทรจีน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบลูกบอลหิมะ (Snowball Technique) และใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติบ้านขุนสมุทรจีน จำนวน 5 คน หรือจนข้อมูลอิ่มตัว (Saturated Data) ส่วนวิธีการหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ วิถีตีความ สร้างข้อสรุป จากข้อมูลรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น

สรุปขั้นตอนการวิจัย เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา

วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	กลุ่มเป้าหมาย/เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. วิเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. เอกสาร - แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ - แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักการท่องเที่ยว - แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ - พื้นที่ศึกษา	การรวบรวมข้อมูลเอกสาร	การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)
2. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติของบ้านขุนสมุทรจีน อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ	เก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผ่านสัมภาษณ์เชิงลึก	สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ จำนวน 5 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว	สัมภาษณ์เชิงลึก	การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ กรณีศึกษาบ้านขุนสมุทรจีน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จากการศึกษาทั้งหมดผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นความ เป็นเหตุเป็นผล และนำเสนอข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ประวัติการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ

นายวิษณุ แข่งสมุทร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 บ้านขุนสมุทรจีน ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการและผู้ก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ ได้จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวขึ้น เมื่อปี 2550 จากการ ที่มีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์แนะนำ เนื่องจากอดีตพื้นที่บ้านขุนสมุทรจีนได้ประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในชุมชนต่อเนื่องตลอดทุกปี จึงทำให้ผู้นำจำเป็นต้องทำงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า ด้าน การอนุรักษ์สัตว์น้ำ ซึ่งเป็นงานด้านอนุรักษ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยลดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งให้กับชาวบ้านใน ชุมชน โดยไม่มีงบประมาณมาสนับสนุน ทางชุมชนจึงจำเป็นต้องใช้เงินส่วนตัวเป็นจำนวนมากในการช่วยกัน ป้องกันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ทางอาจารย์จึงได้แนะนำให้ชุมชนจัดกิจกรรมขึ้น เพื่อหารายได้เข้าชุมชนและ เป็นทุนในการทำงานด้านการอนุรักษ์ต่อ จึงได้ริเริ่มทำการท่องเที่ยวและเสนอเรื่องการทำโฮมสเตย์

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติของชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ชุมชนบ้านขุนสมุทรจีนได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวขึ้น คือ การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติจะทำให้ท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวบ้านใน ชุมชน ศึกษาการดำรงชีวิตร่วมกับภัยพิบัติ เป็นการสร้างกิจกรรมที่ไม่มุ่งหวังรายได้เป็นหลัก แต่มุ่งสร้างความรู้ ความตระหนัก จิตสำนึกต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตบน โลก ซึ่งได้มีการจัดกิจกรรม เรื่องปลูกป่า เรื่องสัตว์น้ำ วิถีชีวิต กิจกรรมต่างๆ ที่สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติที่ เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยมีวิทยากรบรรยายให้ความรู้ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยว

การบริหารงาน 4Ms ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ

MAN การบริหารจัดการคน กลุ่มผู้จัดทำกรท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ ได้มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานของ บุคลากร โดยเลือกแบ่งหน้าที่จากความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้ใดเหมาะหรือมีความถนัดในเรื่องใด ก็จะมี หมายหน้าที่นั้นให้ตามความถนัด เพื่อจะได้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบุคคล และเป็นการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน ทำให้บุคลากรในกลุ่มรู้หน้าที่ของตนเอง งานแต่ละงานมีผู้รับผิดชอบ เมื่อมี การดำเนินงานก็สามารถทำงานได้ง่ายและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

MONEY การบริหารจัดการเงิน จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติขึ้น ทำให้มีรายได้ที่ได้จากการที่ มีนักท่องเที่ยวเข้ามา เป็นจำนวนเงินอยู่ที่ 5-6 พันบาทต่ออาทิตย์ ส่วนรายจ่าย ส่วนใหญ่ ได้แก่ ค่าโทรศัพท์ ค่าแรง เหลืออยู่ที่ 50 -60% จากรายได้ต่อปี แรกเริ่มการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มจะต้องทำด้วยใจก่อน เนื่องจากไม่มีงบ พอที่จะให้ค่าตอบแทนแก่สมาชิกในกลุ่ม แต่เมื่อมีรายได้เข้ามา จึงจัดให้มีการแบ่งเปอร์เซ็นต์ 10% เข้าหมู่บ้าน

เพื่อไว้สำหรับบริหารจัดการเป็นค่าแรง ส่วนที่เหลือจะนำไปเป็นเงินเก็บสะสมปลายปี เพื่อสร้างเขื่อน หรือทำงานที่ต้องใช้เงินก้อนใหญ่

MATERIAL การบริหารจัดการทุน ที่ชุมชนบ้านขุนสมุทรจีนใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ ใช้ทุนทางธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นจากผลกระทบของภัยพิบัติ ซากและร่องรอยของการโดนกัดเซาะชายฝั่ง มีสถานที่สำคัญที่ประสบปัญหาโดยตรง ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวที่ชุมชนสมุทรจีน คือ เรือ โดยชุมชนจะมีเรือส่วนกลางที่ใช้ตรวจการ นำมาวิ่ง เพื่อรับนักท่องเที่ยว จำนวน 1 ลำ แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านที่เป็นเจ้าของโฮมสเตย์จะมีเรือประจำบ้าน บ้านละ 1 ลำ ซึ่งจะเป็นการดูแลของเจ้าของบ้านแต่ละบ้าน ส่วนจุดถ่ายรูป ป้ายให้ความรู้ต่าง ๆ ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน จากหน่วยงานจากกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ที่เข้ามาทำงานกับชุมชน

MANAGEMENT การจัดการท่องเที่ยวบ้านขุนสมุทรจีน มีการวางแผน โดยมีการกำหนดเป้าหมาย เพื่อกำหนดทิศทางในการดำเนินงานให้คนในชุมชนมีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้มีการวางแผนเพื่อดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาด ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จ โดยข้อผิดพลาดดังกล่าวจะมาจกคำติชมของนักท่องเที่ยว จึงมีการร่วมมือกันแก้ปัญหาได้ เกิดการพูดคุย การคิดกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบจะมีอย่างชัดเจน ตามความถนัดของแต่ละบุคคล แต่เป็นการจัดโครงสร้างองค์กรแบบไม่เป็นทางการ ส่วนมากจะเป็นผู้ใหญ่บ้านที่ทำหน้าที่หลัก ในการทำงานก็จะมีการประชุมรวมกัน ชี้แจงการดำเนินงานหรือปัญหาต่าง ๆ ตามเวลาที่คนในชุมชนว่างพร้อมกัน เพื่อระดมความคิดเห็นในการดำเนินงาน หรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้ที่เป็นสมาชิกรายได้ที่ได้จากการเข้าพักโฮมสเตย์ จะต้องแบ่งเปอร์เซ็นต์ 10% เข้าหมู่บ้าน เพื่อไว้สำหรับบริหารจัดการเป็นค่าแรง สร้างเขื่อน และพัฒนาพื้นที่ในชุมชน มีการจำกัดนักท่องเที่ยว เพราะว่าบุคคลากรภายในชุมชนน้อย การดูแลพื้นที่น้อย จึงได้มีการจำกัดนักท่องเที่ยวต่อ 1 คับ ไม่เกิน 100 คน วันธรรมดา 10-20 คน จำกัดเฉพาะคนที่มาค้างคืน เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อการดูแลอย่างทั่วถึง

3. องค์ประกอบการท่องเที่ยวบ้านขุนสมุทรจีน

ด้านสิ่งดึงดูดใจ

จากการศึกษา พบว่า ชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน มีเอกลักษณ์ของลักษณะภูมิประเทศ ที่เป็นพื้นที่ติดต่อกับทะเล และมีประวัติความเป็นมาที่โดดเด่นเชื่อมโยงกับการประสบภัยพิบัติจากการกัดเซาะชายฝั่งของชุมชนที่ชาวบ้านประสบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สภาพแวดล้อมของชุมชน เป็นชุมชนการทำประมง ที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการดำรงชีวิตร่วมกับภัยพิบัติในชุมชน เพราะชาวบ้านในชุมชนมีความหวงแหนชุมชนที่เป็นบ้านเกิดของตน แม้จะประสบภัยพิบัติที่ยืดหยัดที่จะอยู่บนพื้นที่บ้านขุนสมุทรจีน การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติจึงต้องอาศัยผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติ นำมาเป็นปัจจัยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน ดังนั้นจึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ เดินทางไปเยี่ยมชม ชุมชนบ้านขุนสมุทรจีนที่เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์เรื่องเล่ามากมายของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในชุมชน

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ

จากการศึกษา พบว่า บ้านขุนสมุทรจีน มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติที่น่าสนใจ และมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว โดย กิจกรรมต่าง ๆ มีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย เช่น กิจกรรมที่พำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมและศึกษาร่องรอยของการเกิดภัยพิบัติ กิจกรรมสร้างจิตสำนึก เพื่อลดการเกิดภัยพิบัติ ศึกษาวิถีความเป็นอยู่ของคนในชุมชนกับการอยู่ร่วมกับภัยพิบัติ เป็นต้น

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีศักยภาพในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากที่ตั้งของชุมชน ซึ่งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร หากนักท่องเที่ยวต้องการที่จะพักผ่อนหย่อนใจ ท่ามกลางบรรยากาศที่อบอุ่นไปด้วยอากาศบริสุทธิ์ ไม่ต้องเดินทางไกล และยังสามารถได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับภัยพิบัติ และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เพราะมนุษย์ก็เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ชุมชนบ้านขุนสมุทรจีนจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่ตัดสินใจท่องเที่ยวไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษา พบว่า การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติบ้านขุนสมุทรจีน ในปัจจุบันมีสิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปการครบถ้วน ภายในชุมชนบ้านขุนสมุทรจีนมีที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ แต่เนื่องจากลักษณะพื้นที่ที่แยกออกมา จึงอาจจะทำให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มากนัก โดยเฉพาะในเรื่องของการสัญจรไปยังสถานที่ต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เนื่องจากจักรยานที่สามารถให้นักท่องเที่ยวปั่น เพื่อเยี่ยมชมสถานที่หรือสำรวจชุมชน มีจำนวนไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว สภาพสะพานที่ให้เส้นทางเชื่อมต่าง ๆ มีระยะเวลาการใช้งานนาน ทำให้เกิดความพุง อาจทำให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวได้ ในอนาคตต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการที่มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านที่พัก

จากการศึกษา พบว่า โฮมสเตย์บ้านขุนสมุทรจีนมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ เนื่องจากมีการจำกัดนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักต่อวัน ทำให้นักท่องเที่ยวมีที่พักที่เพียงพอ สงบและเป็นส่วนตัว พร้อมทั้งด้านราคาที่มีความเหมาะสมต่อสถานที่ การบริการอย่างเต็มที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว และที่พักอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย

4. แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ

ในอนาคตทางชุมชน ได้วางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ โดยกำลังจะพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ให้เชื่อมต่อกันให้หมดเลย เพราะปัจจุบันการสัญจรภายในหมู่บ้านไม่สะดวก สะพานบางสะพานเป็นสะพานไม้ที่มีอายุการใช้งานและไม่สามารถรับน้ำหนักได้มาก อาจจะทำให้เกิดอันตรายแก่

นักท่องเที่ยว เนื่องจากสะพานคอนกรีตชำรุดเปราะบาง และผูกพัน เป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้เริ่มดำเนินการกับองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมฟ้าผ่าและทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อจะขงงบประมาณในการสนับสนุนทำเส้นทางเชื่อม สามารถเดินและปั่นจักรยานในพื้นที่ได้ สร้างความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน ป้องกันการอันตรายต่อนักท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัย

ดังนั้นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติของชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน จะต้องวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อตัวชุมชนและนักท่องเที่ยว ตระหนักถึงภัยพิบัติที่ได้ศึกษาเรียนรู้จากชุมชนบ้านขุนสมุทรจีนอย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติของชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน เป็นในรูปแบบธุรกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนบ้านขุนสมุทรจีน คือ สามารถกระจายรายได้จากนักท่องเที่ยวที่มาพักโฮมสเตย์ ให้แก่ผู้เข้าร่วมทำกลุ่มโฮมสเตย์ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติของบ้านขุนสมุทรจีน เป็นกิจกรรมที่ไม่มุ่งหวังรายได้เป็นหลัก แต่มุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติ และความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชุมชนที่สามารถอาศัยอยู่ร่วมกับภัยพิบัติ โดยการรวมเอาการประกอบอาชีพ การอนุรักษ์ธรรมชาติและการท่องเที่ยวให้เป็นเรื่องเดียวกัน

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านขุนสมุทรจีนแห่งนี้ เป็นการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ วิเคราะห์จากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ เป็นการท่องเที่ยวบริเวณที่เคยเกิดภัยพิบัติธรรมชาติ โดยการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว อาจมีกช่วยเหลือผู้ประสบภัยร่วมด้วย เป็นการท่องเที่ยวที่ศึกษาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นและสร้างความตระหนักถึงเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวของบ้านขุนสมุทรจีนนั้นก็เป็นการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักต่อภัยพิบัติให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และศึกษา ดังนั้นจึงสามารถกระจายความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติให้นักท่องเที่ยวและกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติ มีทั้งแบบใช้ทรัพยากรในชุมชนและไม่ได้ใช้ทรัพยากรในชุมชน การท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติของบ้านขุนสมุทรจีน ได้มุ่งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่ร่วมกับภัยพิบัติควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ศลิษา ธีรานนท์ และ ประภาสิต โสภณจรัสกุล (2559) การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ให้เป็นทางเลือกของพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยและเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงภัยพิบัติอาจเป็นกระแสนทางการท่องเที่ยวหนึ่งที่น่าจะเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สามารถสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก ความตื่นตัวต่อภัยพิบัติมากยิ่งขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วิธีการรับมือหรือการป้องกันไม่ให้เกิดภัยพิบัติขึ้นอีก

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้นำควรมีการจัดนิทรรศการเชิญชวนให้ชาวบ้านในชุมชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนให้มากขึ้น
2. หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างความเข้มแข็งของผู้นำด้วยการสนับสนุนให้ผู้นำได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาดูงานและการศึกษาการปฏิบัติที่ดี ในการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จและผู้นำมีการประสานกับกลุ่มต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2557). สถานการณ์ชายฝั่งและการจัดการปัญหา การกัดเซาะชายฝั่งจากอดีตถึงปัจจุบัน. สืบค้นจาก <https://www.dmcr.go.th/detailLib/1949>
- ฉัตรเฉลิม งามอาจธานี. (2551). การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด : ผลิตภัณฑ์ หรือ นวัตกรรมใหม่. *จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*.
- ชลธิศ สุรัสวดี. (2557). *ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของไทย*. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ถนัด เดชทรัพย์. (2550). การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ตามหลักธรรมาภิบาล. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ชลเชตต์ หิรัญพิศ. (2557). การบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวค่ายกรมหลวงชุมพร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีสู่แหล่งท่องเที่ยวชั้นนำ. งานนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปฐมภรณ์ นุษย์ปราง. (2555). *การจัดการภัยพิบัติ, ปรัชญาสวัสดิการและการประยุกต์*. ภาควิชาสังคมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2557). การพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงรุกในแหล่งท่องเที่ยวที่มีบทเรียนจากความสูญเสีย อุบัติภัย และมรณภัย ในภูมิภาคตะวันตก ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนสุดา ชลธาตุ. (2558). การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและแนวทางการแก้ไขปัญห. วารสารสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภาณดา วรณวิเศษ. (2558). การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย. กลุ่มงานวิจัยและข้อมูลสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

วัชรินทร์ธรณ์ สมบูรณ์พงศ์. (2555). ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน และพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดภาวะโลกร้อนของประชาชนในตำบลบางเตย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน นครปฐม.

วารกรณ์ เกตจินดา. (2560). ทรัพยากรและชุมชน ชุมชนปรับตัวรับมือโลกร้อน. มุลินีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. อรอนงค์ เขียบแหลม. (2558). การเปลี่ยนแปลงพื้นที่แนวชายฝั่งกับทรัพยากรการท่องเที่ยว: ปัญหาและผลที่ตามมา. สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

Anurak. (2553). “ประวัติบ้านขุนสมุทรจีน.” สืบค้นจาก <http://www.anurak-sp.in.th/samutprakan/>

Dickman, S. (1996). “Tourism: An Introductory.” Sydney Hodder Education.

ETC-GEOGRAPHY. (2011). “สถานการณ์ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย.” สืบค้นจาก <https://etcgeography.wordpress.com/2011/08/24>

Noriyuki Nagai. (2012). Disaster Tourism The Role of Tourism in Post-Disaster Period of Great East Japan Earthquake. Local Development Strategy.

Sanomaru. (2561). “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change).” สืบค้นจาก

<http://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/65458/>

Zainab Moghal. (2015). “ A Climate Change Vulnerability Assessment of a Tourism Destination Community (A Case-Study of Oistins, Barbados). ” University of Waterloo in fulfillment of the thesis requirement for the degree of Doctor of Philosophy in Geography.